

ЗМІСТ:

Л. СТАРИЦЬКА - ЧЕРНЯ-ХІВСЬКА: Без свічок, без кадил (поезія)	211
М. ГРУШЕВСЬКИЙ: Шевченкове столітє	212
О. ОЛЕСЬ: На нивах зелених (поезія)	216
ІВ. СТЕШЕНКО: Наша велика книга	217
Л. СТАРИЦЬКА - ЧЕРНЯ-ХІВСЬКА: Думи мої	224
С. РУСОВА: Жінка в поезії Шевченка	240
М. ЧЕРНЯВСЬКИЙ: На передодні (оповідання)	246
Д. АНТОНОВИЧ: Естетичні погляди Шевченка	256
ПЕТРО СТАХ: Світлий пам'яті Генія (поезії)	464
О. КОВАЛЕВСЬКИЙ: В обіймах самотности	266
ГР. ЧУПРИНКА: Пам'яті Генія (поезії)	273
П. СТЕВНИЦЬКИЙ: Повний "Кобзар" в Росії	275
К. ШИРОЦЬКИЙ: "Русалки"	280
ХВ. КОРЩ: Хулителям Шевченка	286
К. МАРУСЕНКО: Подорож до Каніва	287
М. ЯЦКІВ: З циклю "Далекі шляхи"	300
ДМ. ДОНЦОВ: Маркс, Енгельс, Ляссаль і "неісторичні" нації.	312
Н. КИБАЛЬЧИЧ: Пропаші сестри (кінець)	333
М. ЄВШАН: Бернард Келлерман і його "Tunnel"	355
С. ЧЕРКАСЕНКО: З українського життя	367
IGNOTUS: З австрійської України.	381
М. ДАНЬКО: Спадщина 1913 р. в політичних відносинах Європи	394
Бібліографія	406
Нові книжки	416
Зміст III кн. ЛНВ.	
Оголошення.	

1914.

РІЧНИК XVII.

КНИЖКА II.

ТОМ LXV.

ЗА ЛЮТИЙ

ЛІТЕРАТУРНО НАУКОВИЙ ВІСТНИК

КИЇВ.

Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки, К. Трьохсвятительська 5. Телеф. 1069.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА

на науковий трьохмісячний українознавства

—≡ У К Р А І Н А ≡—

орган Українського Наукового Товариства в Києві.

Виходить книжками коло 10 аркушів, приблизно в лютім, маю, вересні і грудні.

ПРОГРАМА: Розвідки і звіdomлення, замітки і матеріали з різних галузей українознавства (преісторія і археологія, історія суспільна і культурна—доби киявської, польсько-литовської, козацької і нової, право, письменство, мова, етнографія, мистецтво, життя громадське і економічне), огляди наукової літератури і поступів українознавства, наукова хроніка, критичні статі і бібліографія українознавства, питання української мови, хроніка Українського Наукового Товариства.

В ЖУРНАЛІ ПРИЙМАЮТЬ УЧАСТЬ:

Г. Александровський (Київ), Д. Антонович (Київ), К. Антонович (Київ), Б. Барвінський (Львів), М. Біляшівський (Київ), проф. І. Бодуен-де-Куртене (Спб.), пр.-д. Мик. Василенко (Київ), В. Герахимчук (Львів), проф. М. Грушевський (Львів), пр.-д. Ол. Грушевський (Спб.), В. Данилов (Спб.), Ол. К. Джигелетов (Москва), др. Ів. Джижора (Львів), Вол. Дорошенко (Львів), Д. Дорошенко (Київ), проф. Ол. Я. Єфименко (Спб.), С. Єдремов (Київ), М. Залізняк (Львів), І. Зілинський (Львів), проф. К. Кадлея (Прага), Ів. Каманни (Київ), Е. Кивлицький (Київ), проф. Ол. Колесса (Львів), Мик. Корнєвський (Київ), ак. Ф. Корш (Москва), З. Кузеля (Чернівці), ак. Ол. Лапо-Данилевський (Спб.), Ів. Лебедінський (Москва), Ор. Левицький (Київ), Вяч. Липинський (Умань), Ол. Лотоцький (Спб.), проф. Ів. Лучицький (Спб.), Мик. Макаренко (Спб.), проф. Ів. Малиновський (Варшава), К. Михальчук (Київ), М. Мочульський (Львів), В. Мякотин (Спб.), В. Науменко (Київ), А. Ніковський (Київ), Ол. Новицький (Москва), С. Петлюра (Москва), проф. М. Петров (Київ), ак. В. Перетц (Київ), проф. В. Пичета (Москва), М. Порш (Київ), проф. О. Ругон (Київ), пр.-д. С. Сингалевич (Казань), проф. С. Смоль-Стоцький (Чернівці), М. Стасюк (Київ), П. Стебницький (Спб.), Ів. Стещенко (Київ), проф. К. Студинський (Львів), проф. М. Сумцов (Харків), пр.-д. Е. Тимченко (Варшава), М. Федюшка (Сешан) (Львів), др. Ів. Франко (Львів), ак. Ол. Шахматов (Спб.), К. Широцький (Спб.), Ів. Шпитковський (Коломна), Ол. Шрамченко (Київ), С. Щербак (Москва), В. Щербаківський (Полтава), В. Щербина (Київ), Д. Яворницький (Катеринослав), А. Яковлев (Київ).

Передплата на рік з пересилкою в Росії 4 карб. (можна прислати частками по 2 карб.), в Австрії по 11 корон.

Книгарням і посередникам 5 процентів від виплачених грошей. Співробітникам передплата вираховується з гонорара.

Редакція і контора: Київ, Ярославів вал (Велика Підвальна) 36, кв. 8, Бюро Українського Наукового Товариства.

Заступництво для Австро-Угорщини: Книгарня Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10

В И Й Ш Л А К Н И Ж К А П Е Р Ш А

ЗМІСТ: Ол. Шахматова: До питання про початок укр. мови; М. Грушевського: Український рух на схід—розселення за моск. границею до 1648 р.; М. Возняка: Початки укр. комедії; Ол. Грушевського. З настрів і думок Кирило-Мефодіївців; З ідеології Кирило-Мефодіївців—записка В. Білозерського; замітки і матеріали на етнології і фольклору Ор. Левицького, В. Перетца, Ів. Франка; рецензії і обговорення; наукова хроніка.

Ціна книжки окремо 1 руб. 50 коп.

В

ШЕВЧЕНКОВЕ

СТОЛІТЄ

25 лютого
1914 року.

МИХ. ГРУШЕВСЬКИЙ.

Шевченкове столітє.

З столітньої перспективи все яснійше вирисовується перед нинішнім поколінням величний і радісний момент приходу на землю українського „Апостола правди“, національного пророка, котрому судило ся відкрити нову епоху в життю нашого народу, сказавши те велике слово

Що огненно заговорило,
Що людям серце ростило
І на Україні пронеслось,
І на Україні святилось
Те слово—божєє кадило,
Кадило істини.

На віддали століття повинно зникнути з нашого зору все, що було в Нїм слабого й немічного, і висвободжені з злуки з ним мусили тим виразнійше, тим яскравійше виступити в Нїм вічні прикмети Його духа, неминуща краса Його індивідуальности і незглибима велич Його історичної місії. Визволене з-під повязки всього дрібного і скороминущого мусіло вдарити в очи всіх, відкриті для вражінь краси і правди, промінне сього сяєва Вічного, що осїнило сю стать і спочило на ній—на сїй постаті Звістителя закону любови і брацтва, для котрого не було иньшої релігії, иньшої правди, иньшої етики, як братолюбіє,—котрого серце загорало ся гнівом тільки з великої любови, і іскри докорів і ганьби викресали з нього великі пориви до правди-справедливости.

Можна було думати, що в великий день столітнього ювілею, забувши все, що могло кого небудь дражнити й вражати, перед сею великою красою духа, в імя сього культу правди і любови, віддадуть честь і поклоняться ся Йому всі племена, осяяні світлом Його слова і проголссять Йому вічну славу незлобним серцем і нескверними устами...

Так повинно було бути, і велике українське свято мало разом стати святом загального поєднання всіх, без ріжниць наро-

ду, віри і стану, кому близькі великі ідеали справедливості і любови, голошені великим Кобзарем,—хвилиною, коли завмруть, бодай на час, гіркі спомини ворожнечі і кривди —

І забудеть ся срамотня,
Давня година
І оживе добра слава —

відкриваючи бодай якийсь отвір в царство иньших кращих днів і тим лагодячи всю тяготу вражіннь від теперішнього тяжкого часу.

Так повинно було бути — отже не стало ся. Стало ся зовсім протилежне. Сей дорогий нам момент вибрали на те, щоб доторкнути найтоньших нервів нашої душі, найболючійших місць нашого почуття зелізними вилами самоволі—щоб ми злетіли з нашого поетичного раювання на тверду землю і ще раз почули, де ми і хто ми, під яким правом і в яких обставинах живемо.

Сей дотик відчуту—на се вже маємо досить доказів. І замість повторювання спільно з нашими сусідами і підсусідками натхненних наук братолюбія, очевидно, трудно чекати з сеї нагоди чогось окрім тих „злих слів“, про котрі говорено з думської катедри—тих слів, котрі так пильно вичеркувала цензура з Шевченкових творів і котрі нагадали себе так яскраво.

„В божевілю єсть також своя льогіка“, сказав Шекспір устами свого лицедія, і треба в тім вірити великому знавцеві людської душі. Нинішні вдохновителі національного курсу, очевидно, не божевільні, судячи з відсутности навіть найелементарнійшої льогіки в останніх їх порадах командуючим на заставах України. Хіба якийсь демон руїни, заприсяжний ворог російської державности міг піддати сю гадку, котру з таким поважним виглядом здійсняли в останніх тижнях ріжні ділателі російської політики.

Під безпосередніми вражіннями польсько-української угоди в Галичині, котру сторожі російської державности проголосили за тяжкий шах, заданий російській політиці з боку Австрії, а будучі українські інституції Галичини—за небезпечне огнище українського руху в Росії, по тих іронічних замітках на адресу „сумного образу“ протектора „підяремної Руси“—гр. Бобрінского і його одностумців на тему утисків українського життя в Росії, по всяких міркованнях про той ужиток, який силкують ся зробити з українського питання противники Росії, по всім сїм чого б можна було сподівати ся від елементарної льогіки у російських політиків?

Розумієть ся, що вони з свого боку приложать старання до того аби показати своїм тридцяти мільонам Українців, що їм нема чого стріляти очима по-за-межі Російської держави і зітхати до тих свобод і можливостей, які виростають для української нації за австрійським кордоном. Що вони скористують ся першою нагодою на те, аби дати Українцям змогу почути, що вони і у Росії мають якийсь ґрунт під ногами, живуть не в ворожій таборі, а можуть також рахувати на щось—мають і тут якусь змогу діяльності й розвитку.

Таку нагоду давали власне Шевченківські дні—на ґрунті святкування пам'яті великого поета, давно признаного так само великоросійським як і українським громадянством, підчеркнути ті моменти в його житю і творчости, які говорять про можливість зближення, спільної праці в ім'я ідеалів гуманности і народнього добра. Моментів таких не бракує ні в біографії великого поета ні в вічній книзі його духа, і коли правительство стоїть на тім переконанню, що українські маси політичним українством не захоплені—власне з його становища можна було сподівати ся заходів коло того, щоб і в творчости великого поета знайти моменти, котрі воно могло б не тільки терпіти, але й звернути ся з ними до тих широких мас, котрі поволі, але неустанно все сильнійше і непереможнійше захоплює культ великого Кобзаря. Коли київські націоналісти, місяць тому, виступили з проектом дати школам і народови свого очищеного Шевченка—ще в сїм була льогіка. Коли ж натомість дано поклик—не допускати ніяких проявів пошани для пам'яті Шевченка—вигнати його з школи, з церкви, з усього публичного обороту житя—в сїм не було вже ніякої льогіки, а властиво може бути тільки льогіка — противудержавна, руйнна.

Робити з Шевченка щось таке, чому нема місця в рамках російської державности і російської церкви, з його імени—гасло протесту против політики правительства, против нинішнього режиму, против всього укладу російського житя—се щось недоумінне. Адже ясно, що ніякими силами не можна вирвати сього імени з житя нашого народу, з житя України з усею її ріжноплемінною людністю. Ніякими заходами не можна знищити Шевченкових слів, що брешуть в народній душі. Осягнути замість того, що кожде слово, кождей з двадцяти тисяч рядків його „Кобзаря“ буде одним кличем протесту, що кожде згадка, кождей спомин про них буде асоціювати ся з заборонами і переслідуванням, з неможливістю нинішніх умов

російського життя, з свідомістю незносного гнету українського життя—се ідея зрозуміла хіба з становища руйнування всієї будови російського життя.

Російський режим взагалі робив все можливе, щоб з скромного лояльного українофільства зробити різко опозиційну течію. Шевченківські заборони останніх днів—се незрівняний *tour de force* в сїм напрямі. Нема сумніву, що найбільше блискучі, помпезні святкування не могли б в такій мірі звернути увагу на українство, надати йому розголос, дати почути кривди його національного життя елементам найбільш уміркованим, далеким, аполітичним, як се роблять мудрі „поради“ останнього часу. Ніщо не могло б краще переконати в серйозности і реальности українства як широкого народного руху, як та завзята, хоч безтолкова, сама собі суперечлива борня, яку розвели против українства всякі праві органи і елементи.

Під вражіннями їх ми нарешті почули з уст людей навіть найбільш скептично до українства настроєних, що вони переконують ся в нїм як в явищі поважнім, глибокім, народнім. Задоволенне українських національних домагань — стає поволі кличем всієї поступової Росії. А з свого боку ми могли слїдити, як підняли ся українські почування серед людности української, чи серед людности України наслідком усіх отсих останніх заборон.

Українство іде твердою, тяжкою, але певною і простою дорогою до зросту, до сили, до загального признання. Кожда перешкода, котру воно мусить поборювати на своїм шляху, розвиває в нїм тільки енергію і витривалість. Заборони, котрими обставлено Шевченкове столітє, будуть блискучим доказом того.

І кращого ефекту, кращої памятки для українства Росії кінець-кінцем не міг би лишити по собі столітній юбилей нашого Великого Поета, як сей загальний рух, викликаний заборонами його святкування.
